

# חברה "מחזיקי הדת" דאריצות הברית וקנדה - "מצוות עירוב" הלכות חרם ונידוי

ב"ה ברוקלין נוא יארק - צווייטע יארגאנג נאמער 19 - חודש תמוז שנת תשס"ג לפ"ק - יולי 18 - 03

נתייסד על ידי בית דין מיוחד לעניני חיזוק הדת: הרב שמשון חיים מאשקאביטץ גאב"ד  
- הרב משה בנימין שווארץ ראב"ד - הרב עזרא קליינמאן דומ"ץ

## מכתבים למערכת - מכתב א'

**וויכטיגע הלכות וועגען איבער הלכות "חרם ונידוי" וואס איז נוהג ביי צדוקים, מינים, ואפיקורסים, וואס פירען א מלחמה קעגען מצות עירוב**

לכבוד הבית דין הגדול מחברה "מחזיקי הדת" העומדים על משמרת הדת שליט"א:  
שאלה א': היות ווי איר האט מעתיק געווען פונעם הייליגען רא"ש, דאס דער וואס איז לוחם א קעגען עירוב איז מוחרם ומנודה לאלוקי ישראל, און מען דארף זיך נוהג זיין מיט איהם א דין נידוי, און איז א זקן ממרא, וכו', על כן בעט איר אייך, עס איז זייער וויכטיג מיר זאלען וויסען די דינים פון חרם, ווי אזוי זיך צו דערווייטערען פון איינעם וואס איז א לוחם א קעגען עירוב, וואס דער רא"ש זאגט דאך **ואם לא תתקן המבואות כאשר כתבתיו, אני מנדה אותך. ואם היית בימי הסנהדרין, היו ממתין אותך, כי אתה בא לעקור תלמוד שסינדרב אשי, ולחלוק כל כל הגדולים שהיו עד היום הזה אותם שמתו ז"ל ואת אשר חיים עד הנה.** לכן חזור בך ואל תטוש תורת משה רבינו ע"ה...  
שאלה ב': אויב די וואס זענען לוחם א קעגען עירוב זענען מוחרם ומנודה לאלוקי ישראל, אויב אזוי דארפן מיר שוין ערענסט טראכטען וועגען א קרקע ווי צו ליגען נאך 120 יאר, ווייל, ווער וויל דען האבען א שכן א מנודה, א מענטש וואס איז מנודה איז דאך דער דין אז מען דארף איהם לייגען אינדוריען פון בית החיים אזוי האב איר געהערט. על כן בעטען מיר אייך שרייבט אונז די הלכות פון חרם ודיני נידוי וואס זענען נוגע הלכה ולמעשה כדי צו ראטעווען דעם רבים זאלען נישט נכשלו ווערען אין א מכשול פון עובר זיין אויף איסורי חרם ח"ו ווי דער לשון הרא"ש איז:

1. שוטה. 2. חסר- מוח. 3. חסר דעת. 4. משוגע. 5. היו ממתין אותו כדין זקן ממרא. 6. זקן ממרא. 7. נידוי. 8. לבער עושה הרעה מקרבנו. 9. וירחיקוהו ויבדילו מעדת ישראל. 10. וירחיקוהו ויבדילו מעדת ישראל. 11. שלא יבא כל שוטה חסר דעת לבטל תורת משה רבינו ע"ה.

## תשובה: - קיצור דיני הנהגות החרם.

(מלוקט מחכמת אדם כלל קע"ד (יו"ד סי' של"ד)

**חרם קשה מנידוי שנידוי פירושו לשון הרחקה אלב חרם יש בו קלה שהרחיקוהו וגם קלוהו** (חכמת אדם סי' קע"ד סי' ב')

1. מי שהוא בחרם אין יושבין בד' אמותיו, היינו ד' אמות לכל רוח ואפילו ברשות הרבים (שם סעיף ד')
2. נוהגין לגרשו מבית הכנסת כדי שלא יחזק יחידים שצריכים להתרחק מד' אמותיו. (שם סעיף ב')
3. אסור ליכנס לבית המנוחה כשהוא שם בביתו דכל הבית הוי כארבע אמות ואין חילוק בין עומד ליושב כשהוא שם בביתו (שם סעיף ב')
4. אסור לאכול ולשתות עם המנוחה או המוחרם. ואם ירצו בית דין יכולים להחרים האוכל והשותה עמו והיושב בד' אמותיו (שם סעיף ב' וסעיף ו')
5. אין לדבר עם המוחרם אלא לצורך. כמו שיזכר עם האבל. (שם סעיף ב')
6. מוחרם שמת בית דין שולחין וסוקלין ארונם, היינו שמניחין אבן על ארונם ללמדך שכל המת בחרם חייב סקילה. (שם סי' ג')
7. המוחרם אסור בחכמות ובתספורת, וי"א גם בנגיעת הסנדל. ואין ממנין עליו ואין כוללין אותו לכל דבר שצריך עשרה. (שם סעיף ב')
8. יש רשות ביד הבית דין להחמיר עליו שלא ימולו את בניו ושלא יקברוהו אם ימות, ולגרש בניו הקטנים מבית הספר ואשתו מבית הכנסת עד שיקבל עליו את הדין. (שם סעיף ו')
9. אם זלזל בחרם ולא נהג בעצמו דין מוחרם, אין מתירין לו עד שינהג איסור כימים שנהג בהם היתר. (שם סעיף כ"ג)
10. וכתב מרן החב"ץ בספר רוח חיים (יו"ד סי' של"ד סי' ג') דמי שאומר שהנידוי והחרם שהחרימו אותו בית דין הוי שלא כדין ובשאיט בפנש, מחזיק ביד המוחרם להיות יושב עמו בתוך דלת אמותיו בודאי הרי הוא מוחרם המחזיק בידו בלי 99, עשנה אפקירותא גדולה להחזיק ביד עוברי עבירה, כי אין ספק שהוא חייב נידוי, ויש לו לבית דין לנדוהו ולהחרימו. ועיי"ש כל דבריו.

11. ובסעיף ל"ו שם: "כשמדין ומחרימים למי שעובר עבירה מחרימים גם כן לנלוים עמו וידם במעל כאשר מתבאר מתשובות מוהר"א נ"ח (ח"ב סי' דין. ועיי"ש כ"ד).
12. "ואמרו חכמי האמת, שכל עבירות שבתורה אם עבר אותם האדם לא יגלה אותם אליהו הנביא ז"ל אלא אם עבר על החרם, אליהו בעצמו מכריז ומגלה עונו, ואסמכוהו אקרא, הנה אנכי שולח לכם את אליהו הנביא וכו', וסמך ליה, והכתי את כל הארץ חרם, והם אמרו עוד בעונש החרם, כי מי שהוא בחרם למטה יום אחד, הוא בחרם למעלה ל' יום, ומי שהוא בחרם למטה ל' יום, הוא בחרם למעלה שנה אחת, ומי שהוא בחרם למטה שנה אחת הוא למעלה בחרם לעולם, ואין תרופה למכות.
13. ובזהר הקדוש (9' פקודי): האריכו בענשו והעתקנו לשונו בפ"ב לעיל, ושם נאמר שאין מקבלים תפילתו מ' יום. (הרב חמדת הימים בהל' ר"ה פ"ה דכ"ה ע"ג יע"ש).
14. "חל התנא דבי אליהו (ס"א פ"ט) על הפסוק "ויתאבל והעם מאד" וז"ל: מאכן אמרו כל המנוחה יום אחד מלמטה אע"פ שהתירו לו אין לו היתר מלמעלה עד שבעה ימים וכל המנוחה מלמטה שבעה ימים אע"פ שהתירו לו אין לו היתר מלמעלה עד שלושים יום וכל המנוחה מלמטה ל' יום אע"פ שהתירו לו אין לו היתר מלמעלה לעולם ולעולמי עולמים לכך נאמר ויתאבלו העם מאד יע"ש. (וכן הוא בילקוט סדר שלח לך עפ"י יע"ש והדבר צא"ת. שם סעיף ט"ז).
15. וכתב ריב"ה ז"ל בפדפדאיותיו סי' עקב על פסוק "כי חרם הוא" וז"ל: כי חרם הוא וסמך כל המצות לומר שהעובר על החרם כעובר על כל המצות, וחרם אותיות רמי"ח שנפרעים מרמי"ח אבריו, ואם יחזור בתשובה יהיה רח"ס, וזהו ברוגז רחם תזכור יע"ש.
16. "כשראו עמי הארץ שתלמיד חכם מקל בדבר ילפי מקלקלתא ולא ידאו ולא יחתו עוד מחרם ונידוי הרבנים והוא פרצה גדולה לקיום התורה והמצות, ומי שיש לו דעת להבין יראה ויבין כמה חורבן עולם והריסת התורה חלוול לומדים גורם בזה". (שם סעיף י"א).
17. "ואוי להם לבריות מעלבונה של תורה וכשמדין הרבנים והבית דין לכבוד המקום ב"ה ועדיין לא עברו ימים מועטים ועומדים ולא נעשה בהם שום רושם פועלים פיהם לומר כי אין ממש ח"ו בחרם ונידוי של חכמים ומדברים דברי ליצנות שהחרם והנידוי הוא כמו שמפחדים לתינוקות, באמור לו הנה באה באר"ש, וכדומה כי על האומרים כן, לא יאבה ה' סלוח להם והוא כמו כן יכול יתבע עלבון תורתו הקדושה אשר נתן בהר סיני ויקדש שמו ברבים וישמיע כבוד תהלתו מתורתו התמימה". וה' יתן בלבם לשמוע דברי חכמים. (שם סעי' ע"ב ועי"כ"ד).

## מכתב ב' - מינות נזרקה בו

... שאלה? וואס קען איר טוען, איר האב צוזאמען געהערט פון מיין רבין, תברים וידידים א קעגען דעם הייליגען עירוב - ווי די צדוקים רופן דאס, עירוב הטמא רח"ל, עפ"ל. עס איז אריין אין מיר מחשבות זרות, אקעגען דעם עירוב, אַזאַ מין אשר קרר בדרו, עס באַדערט מיך זייער שטאַרק, ווייל אין האב זייער מורא שמא מינות נזרקה ב'י רח"ל, און דאָס קען אויך פוגם זיין אין מיינע קינדער רח"ל. אויך ווי איר האב געזעהן אין אייערע מאמרים וואס איר זענט מעתיק, אז א מוחה בעירוב וועט קיינמאל נישט ארויסגיין פון גיהנום, מען איז איהם דארט דן לדורי דורות (רמב"ם), פון דעם האב איר זייער מורא, (ווייל איר גלייב אין שכר ועונש) קומט אויס אז מיין גאנצע עשירות (מיינע צדקות) מיט מיין הארעוואנייע צו זיין א איד וועט ת"ו גיין לטמיון? וואס פאר אן עצה קענט איר מיר געבעטן, מיין מוח זאָל צוריק ווערען ריין מיט אהבת התורה ומצוות וי"ש? (י"ש א. עסטרײכער).

תשובה: מאַכט אייך אַ שיעור מיט אייער חבר יעדען טאַג אויף אַ האַלבע ענה צייט אויף די ספרים על מצות עירוב, חי אנכי לעולם, משנה הלכות, ועוד. דעמאָלטס איר פאַרשטיין די חשיבות המצוה פונעם מקור. נאָך דעם וועט איר מעורר זיין אַנדערע אידן זאָלן טוהן דאָס זעלבע. די יסודי התשובה זענען באוהן מקום ובאוהן זמן, אויב איר וועט מעורר זיין אַנדערע אידען אין מצוות עירובין וועט דאס זיין א ריכטיגע תשובה

1) זעה ערבי נחל פ' ויקהל: ... יובן ענין תשובת המשקל שארז"ל (יומא פ' ט"ו ע"ב) היכי דמי תשובה באותה אשה ובאותו מקום באותו פרק. וגם ביארנו גדי התשובה מ"ש ספרי מוסר שישבו אדם מחטאותיו בכל לילה קודם שיסון וגם בכל ערב שבת וגם בכל ערב ראש חודש ועיקר התשובה בסוף השנה בעשרת ימי תשובה ואם לא שב אז אפילו הביא כל אילי נביות לא מהני ליחיד.

**רבנים עמי הארץ - שרייבן אונטער חתימות רח"ל**

לכבוד הבי"ד הגדול מחברה מחזיקי הדת שליט"א  
מיר ווילען איין פארציילען אַ אינטערעסאַנטע זאַך. מיר  
זענען 2 סאַטמערע כולל יונגעלייט, מען האָט ביי אונז  
געבעטען מיר זאָלען געבען אונזער חתימה אַ קעגען עירוב,  
מיר האָבען זיי געענטפערט, מיר האָבען קיינמאָל נישט  
געלערנט ה'ל עירובין, ווי קענען מיר געבען אַ חתימה אַ  
קעגען דעם? מען האָט אונז צוגעזאָגט אַ מאַיאָנטיג מיט  
געלט, מיר האָבען אָבער געטראַכט, אַז אויב איינער וועט  
אונז פרעגען אַ שאלה אין ה'ל עירובין וועלען מיר שטיין מיט  
די צונג אינדרויסען. דאָס האָט אונז צוריקגעהאַלטן. - די  
חתימה לויפערס האָבען אונז געמוטשעט זייער שטאַרק. זיי  
האָבען גע'טענה'ט, עס איז דאָ 70 חתימות פון תלמידי  
חכמים וואָס האָבען געלערנט און קענען גוט ה'ל עירובין,  
וועט זיין 2 וואָס קענען נישט. מיר האָבן געענטפערט מיר  
מוזן האָבען 72 שעה ישוב הדעת. מיר זענען געגאַנגען צו  
כמעט אַלע רבנים, מיר האָבען זיי געפרעגט אַ שאלה אין ה'ל  
עירובין. מיר זענען געוואָרן געוואָרן אַז קיינער פון זיי האָט  
קיינמאָל נישט געלערנט ה'ל עירובין. אויב אַזוי זענען די  
אַלע חתימות איין גרויסער זיוף! דאָס איז דען אַ דעת תורה?  
דאָס איז דאָך אַ דעת תורה! אַן אַקס - אונטערעסאַנטער פון  
אלעמען איז, אַז מיר האָבען געפרעגט עטליכע רבנים  
פשוטע שאלה אין ה'ל שבת, דאָס האָבען זיי אויך נישט  
געוואוסט, אַזא עס האַרצות? האָבען מיר זיי געפרעגט וואָס  
הייסט? איר שרייבט אונטער אַ קעגען עירוב ווען איר קענט  
נישט אַ מאל ה'ל שבת וואָס טויזנטער פשוטע אידען קענען?  
האָבען זיי אונז געענטפערט, מיר האָבען נאר געלערנט יו"ד  
חלק א' און מיר האָבען ארויס גענומען די הוראה, אָבער ה'ל  
שבת האָבען מיר נאָך נישט געלערנט, על כן וואָס פאַרשטייט  
איר נישט? - מיר האַפען נאָך צו לערנען!

אַ טייל רעבישע קינדער וואָס האָבען אינטערעסירטען (הגם  
זיי האָבען בתי מדרשים), מיר האָבען זיי געפרעגט שאלות אין  
יו"ד חלק א', וויי וואָס? ווען? נישט נאר, לאַ ידע מאי  
דקאמרי רבנן (יומא מ' ע"א) נאר אפילו מאי דקאמרי רעבעצען  
ווייסען זיי אויך נישט? (זעה מגילה יח ע"א: והא לא ידע מאי קאמרי,  
מידי דהוה אנשים ועמי הארץ וכו').

ווען מיר זענען געווען ביי אַן עלטערן רב וואָס ער האָט  
אונטער געשריבען אַ קעגען עירוב, גראַדע דער רב איז אַ  
שיינער תלמיד חכם, ער לערנט פאַר שיעורים ברבים. האָבען  
מיר געהאַט אַ וויכוח מיט איהם, וי פאלגענ:

איר האָט געלערנט אַ מאל ה'ל עירובין ווען האָט איר דאָס  
געלערענט? מיט 27 יאר צוריק! וויפיל מאל האָט איר דאָס  
געלערנט? 2 מאל! פאַר מיר איז דאָס געווען ענגוג צו קענען  
די הלכות. מיר האָבען איהם געפרעגט אויב עס שטייט אין  
חז"ל (מסכת ר"ה), אין אדם רשאי לקרות בתורה עד שיסדיר  
הפרשה ג' פעמים, איז פון די צוויי מאל וואָס איר דעמאָלט  
געלערענט גיט איר אַ חתימה אַ קעגען מצות עירוב? ער  
ענפערט אונז יא, פאַרוואָס נישט? מיר האָבען איהם  
געפרעגט, האָט איר אפער דעם ספר שו"ת אבני נור? יא,  
ענטפערט ער אונז. ער נעמט ארויס דעם ספר, מיר ווייזען  
איהם די תשובה, סימן תקי"ז וז"ל:

ב"ה, יום ב' שופטים תרנ"ג לפ"ק פה סאכטשאב. - הנה הובא לפני  
את חיבורו בכורי שלמה אשר הדפיס, ובו תשובה אשר השיבותיו  
בעת הייתי בקראשניוויץ, וגם אשר שלח אלי תשובה על מכתבי, לא  
ישרה בעיני על אשר הדפיס דברי תשובתי בלי רשותי, טרם אשים  
עיני עליו אם ראוי להפיצו על פני תבל. וידוע דברי הרמב"ם  
בתשובה, במה שאמרו בגמרא שהאומר דבר בציבור צריך לעיין בה  
בינו לבין עצמו ארבעה פעמים, אך כאשר יפיץ על פני תבל אף אלף  
פעמים מעט, בשגם כי בעת כתיבתי אליו ידעתי כי לא הלכה  
למעשה לתכין רק לפלפולא בעלמא. לא כן כשיודפס יורו ממנו  
הלכה למעשה. אך מה שעבר אילו, וכו'.

ווי קומט דאָס צו איין אונטער צושרייבען זאַך אַ קעגען שו"ע, פון  
לערנען בלויז 2 מאל? האָט איר דען געשריבען אַ תשובה אַ בירור  
הלכה?

מיר האָבען איהם געוויזען דעם לשון פון ספר נפש החיים (שער א'  
פ"ד) וז"ל: ובאמת כי האיש החכם ויבן את זאת לאמיתו. לכו יחיל  
בקרבו בחיל ורעה. בשמוע על לבו על מעשיו אשר לא טובים ח"ו  
עד היכן המה מגיעים לקלקל ולהרוס בחטא קל ח"ו. הרבה יותר  
ממה שהחריב נבוכדנצר וטיטוס. כי הלא נבוכדנצר וטיטוס לא עשו

במעשיהם שום פגם וקלקול כלל למעלה, כי לא להם חלק ושוורש  
בבולמות העליונים שיהו יכולים לנגוע שם כלל במעשיהם. רק  
שבחטאינו נתמעט ותש כביכול כח גבורה של מעלה. את מקדש ה'  
שמאו כביכול המקדש העליון. ועל ידי כך היה להם כח לנ"ג וטיטוס  
להחריב המקדש של מטה המכוון נגד המקדש של מעלה כמו  
שאז"ל (איכה רבתי) קמחא טחינא טחינת. הרי כי עונותינו החריבו  
נוה מעלה עולמות עליונים הקדושים. והמה החריבו רק נוה מטה,  
וזהו שהתפלל דוד המע"ה יודע כמביא למעלה בסבך עץ קרדומות.  
ביקש שיהשב לו כאלו למעלה בשמי מרומים הרס. אבל באמת לא  
נגעו שם מעשיו כלל כנ"ל.

**אַ דאַפּעלטער צדוקי? דאַס בלא, מיט אן אלף!**

מיר האָבען אונטערפּאָפּען איין גרויסען רב וואָס ער האָט  
גראַדע נישט אונטערגעשריבען אַ קעגען די מצוה פון עירוב.  
מיר האָבען איהם געפרעגט היטכן איר האָט זיך נישט  
משתתף געווען מיט די חותמים אַ קעגען עירוב, דארט ווי זיי  
האָבען צו געזאָגט אַ מאַיאָנטיג מיט געלט?

האָט ער אונז געענטפערט: די גמרא זאָגט אין תלמוד בבלי:  
אמר רב יהודה אמר שמואל בשעה שתיקן שלמה עירובין  
ונטילת ידיים יצתה בת קול ואמרה "בני אדם חכם לבך ישמח  
לבי גם אני" (משלי כ"ג) ואומר "חכם בני ושמח לבי ואשיבה  
חרפי דברי" (משלי כ"ז). שבת יד: - עירובין כא:).

האָב איך ביי מיר געטראַכט איך זאל עובר זיין אויך צוויי  
זאכען אויף איינמאל, אויף עירובין איך נטילת ידיים דאָס  
מיינט 1. ארויס גיין אַ קעגען מצות עירוב. 2. נטילת ידיים  
נעמען געלט אויף מבטל צו זיין די מצוה פון עירוב דורך  
נטילת ידיים: אזוי משוגע בוי איך נישט, ווד"ק.

**די פאפא רעבעצן איז מקדש שם שמים ברבים**

גייענדיג אין די גאַס שבת, זעהן מיר (אונטער קרובה) די  
פאפּע רביצין תחי' ווי זי גייט מיט אַ קערישע מיט אַ בייבי  
פון איין עק וויליאַמסבורג צום צווייטען עק. מעשה רבנית -  
מיר האָבען איר געזאָגט אַז דער ר"י הקדוש מיט'ן  
מונקאָשער רב'ן זי"ע און נאָך צדיקים האָבן אזוי געטוהן, זיי  
האָבען געטראַגט כדי להוציא מלבם של צדוקים. אשרי  
יולדתו! - ב"ה וויליאַמסבורג פאַרמאָגט נאָך אמת'ע נשים  
צדקניות. (ב' רבנים מכולל אברכים זרבינו יואל)

**מכתבים למערכת - מכתב ג'**

... איך האָב געהערט אין בית המדרש אַן אינטערעסאַנטע  
ערציילונג: כ"ק האַדמו"ר מאַדוואַר צעה"ק רבי שלום קרויז  
זקן האַדמו"ר'ס והגאונים בויליאַמסבורג, (מח"ס שו"ת זברי  
שלום ועל הש"ס, ועוד, י"ג חלקים, גאב"ז בבית הוראה של התאחדות  
הרבנים), איז געגאַנגען מבקר חולה זיין דעם וויזניצער רבין  
שליט"א אין מאַנסיינע האַספעטעל. דרבי שליט"א האָט זייער  
געוויינט און געבעטען דער מחותן דער אודוואַרער רבי זאל  
מתפלל זיין פאַר זיין געוונט, דער רבי האָט איהם  
אַנגעוואונטשען. ווען דער אודוואַרער רבי איז ארויס  
געגאַנגען האָט ער באַגעגענט דעם זוהן פון וויזניצער רבין ר'  
ישראל'טשע, און ר"י האָט איהם געפרעגט ווי אזוי עס איז  
געווען ביים טאַטען? - האָט איהם דער אודוואַרער  
פאַרציילט, און האָט איהם צו געמאָגט דאָס ער האָט געהערט  
פון מחותן דער קאַסענער רבי הגה"צ רבי משולם ראַטענבערג  
פון בא"פ, וואָס ער איז אויך אַ מחותן מיט'ן וויזניצער רבין,  
ווי ער האָט מזכיר געווען אַ חולה ביים אודוואַרער רבין  
שליט"א, האָט דער קאַסענער רבי איהם געזאָגט דאָס די  
גמרא זאָגט דאָך בפרק יש נוחלין (ב"ב קסז, א) דרש רבי פנחס  
בר חמא, כל מי שיש לו חולה בתוך ביתו ילך אצל חכם  
ויבקש עליו רחמים. נו, גיי זיך אַ חכם אין היינטיגען דור?  
האָט דער קאַסענער רבי שליט"א געזאָגט, האָב איך  
געטראַכט אַז די גמרא זאָגט דאָך אמר רב יהודה אמר שמואל  
בשעה שתיקן שלמה עירובין ונטילת ידיים יצתה בת קול  
ואמרה "בני אדם חכם לבך ישמח לבי גם אני" (משלי כ"ג, שבת  
יד: עירובין כא:). זעהט מען דאָך אַז די גמרא זאָגט דייקא ביי די  
מצוה פון עירוב אז ווען שלמה המלך ע"ה השלום האָט מתקן  
געווען עירובין האָט איהם הקב"ה אַנגערופען חכם, איז דאָך  
אַ סימן אַז איינער מאַכט אַן עירוב איז ער אַ חכם. על כן קום  
איך צו אייך בעטען אַ ברכה. ווד"ק.

**אַ סגולה פאַר חולה זאל מאַכען אן עירוב**

ווען איך האָב פאַרציילט די מעשה פאַר אַ גדול בתורה  
ויד"ש, האָט ער מיר באלד געמאָגט אַז מצוות עירוב איז דאָך

וביורה דעה בקונטרס אחרון סימן י"א סעיף קטן ב', ובסימן נ"ה סעיף קטן ט"ו, סימן פ"ז סעיף קטן ו', פתח הדביר חלק ג' דף רצ"ב עמוד ב', ה"חיד"א שירי ברכה אורח חיים סימן קל"ה אות ד' ובסימן ש"ת, עיקרי הדי"ט אורח חיים סימן י"ז אות ל"א, מהר"ט אלגזי הלכות יום טוב למסכת בכורות פרק ה' אות מ"ב דף ט"ו בדפוס ווארשא, מכתם לדוד אורח חיים דף ג', ד"ה נחזור, שאלות ותשובות בית אב תניינא).

### עולם הפוך - היפוך דעת תורה

ב) מצינו בדברי חז"ל שבעירובין נמנעו חז"ל מלחשוש גם בחששות שכחות (עיין עירובין דף ט"ח עמוד א', מבואה דאית ביה תרי גברי וכו', עוד שם דף פ' עמוד א', אחד מבני מבוי וכו', ועיין שם בתוס').

עוד שם אמרו: אמר ליה ר"י בר' יוסי בבבלי כל כך אתה מחמיר בעירובין? כך אמר אבא כל שיש לך להקל בעירובין הקל, וכן הוא בירושלמי שד"ה אמר ליה לר"י כך שמעתי מאביך כל מה שאת יכול להקל בעירובין הקל, והרמב"ם חשב זה למצות עשה מדברי סופרים, ופלא להפלא, הגדולים ומורי הוראה שבדורנו מקילים מאוד בכמה הלכות מסובכות בהלכות שבת (ועיין אגרות משה, ושאלות ותשובות באר משה, ועוד) ואף על גב שחלק גדול משאלות אלו מותרים רק בדוחק גדול, ואלמלא ה"י הדור הזה דור חלוש, היו בוודאי מקילים דבר (כך שמעתי מפי מורי הוראה מובהקים), ובעירובין שהקילו חז"ל ובפירוש אמרו לחפש קולות והיתרים (עיין עירובין דף פ' ע"א, לעיל סעיף כ') שם נוהגים להיפוך, מחפשים יחיד הנדחה מכל הפוסקים שמחמיר ובוזה תולים עצמם להחמיר בעירובין, ואם אין מוצאים ראשון שמחמיר בזה בודים מלבם גזירות חדשות, וזהו היפוך דעת תורה.

### בעיר ווארשא היה עירוב אף כשהיתה עיר גדולה

#### שיתור מששים רבוא אנשים דרו בה

ג) גם בעיר ווארשא כאשר היו זרים שם יותר מששים רבוא אנשים, ביניהם הרבה חילוניים, וה"י שם עירוב, ולא חששו שיכשלו בחילול שבת ח"ו, והשתמשו בקולות הכי גדולות כמבואר בחידושי הרי"ם סימן ו'.

גם ידוע בתשובה ממרן החתם סופר זצ"ל (סימן צ"ט) שכתב לעיר וועסט-ברון שהיתה בעת ההיא עיר מתקדמת בדעות המתחדשים, אשר רוב דרי העיר היו חילוניים, ואף על פי כן לא חשש מרן החתם סופר לשום חששות אלא אמרו שהוא חיוב לתקן עירוב כידוע כדי להסיר משכול.

#### תיקון העירובין הוא להסיר משכול:

ד) המחמירים חוששים שיבואו להיכשל בהלכות חמורות (לפי דבריהם), בה בשעה שמוצאים בדברי הפוסקים להיפוך, שלא חששו שיעברו על עבירות חמורות אלא אדרבה, יודעים אבל אין חושבים שעיקר תיקון עירובין היה להסיר משכול מהחודשים שלא יכשלו באיסור הוצאה בשוגג, כמבואר בשולחן ערוך סימן שצ"ה ובמשנה ברורה שם, ואפילו הכי כתוב שם שמצוה לתקן עירובין בכל העיירות שאפשר לתקן עירוב, זהו היפוך דעת תורה.

ה) מצינו בגמרא שבמקום צער לא גזרו חכמים (שבת דף צ"ז עמוד ב', שולחן ערוך אורח חיים סימן שכ"ח סעיף ל"א, וזכור לאברהם אות ח', שאלות ותשובות מהר"ח אור זרוע סימן קפ"ח, מנחת פתים סימן של"ו), והיום מהפכים הסדר ובמקום שיש צער לרבים, דהיינו ביטול העירוב, גוזרים גזירות חדשות. גם זה הוא היפוך דעת תורה.

#### בית דין צדק דחברה מחזיקי הדת דארצות הברית וקנדה

צו באקומען אויפן פאקס אלע דוקאמענטען וועגען עירוב רופט: ווער עס וויל זעהן די אלע מכתבי תשובות ובירורים זאל רופן: **וועד העירוב דבארא פארק:** שימת הדברים שאפשר לקבל על ידי הפאקס של: 7411 - 438 - (718)

ווער עס וויל באקומען גליונות פון: **"וועד תיקון עירובין דוויליאמסבורג" בהשגחת בית דין מיוחד לעניני עירובין זאל רופען:** 4498-387 - (718) **צו הערן דברי תורה פון מעיינות התורה והחסידות בעניני עירובין רופט:** 6845 - 990 - 212

### חדש אסור מן התורה - מחאה נמרצה

א. אנו מוחים בכל תוקף ועוז נגד הפסק הלכה של כמה ברנים שפירסמו ברבים ששכונת ברוקלין הוא רשות הרבים דאורייתא.

ב. אותם שחושבים שהוא רשות הרבים דאורייתא, צריכים הם ונשיהם להיזהר מאד שלא לצאת מבתיהם בשבת עם מפתחות או תכשיטים, שנושאים בחוץ בדרך תכשיט כמבואר

די גרעסטע סגולה אויף א רפואה ווי די גמרא זאגט דאך דארט אופן פלאץ אין שבת (יב ע"ב): אמר רבי חנינא מי שיש לו חולה בתוך ביתו צריך שיערבנו בתוך חולי ישראל, שטייט דאך מפורש צריך שיערבנו, דאס מיינט ער זאל מאכען אן עירוב, וועט ער האבען א רפואה.

אויך האט דער גדול צו געזאגט אז צריך שיערבנו, מיינט דאך מען זאל זיין אויסגעמישט מיט'ן גאנצען כלל ישראל וואס אלע זענען בעצם חולים בנפש ובגוף ממילא קען מען האבען א רפואה שלימה ווי די בעלי מקובלים שרייבען ביי די מצוה פון עירוב.

הש"ת זאל טאקע העלפען דאס דער וויזניצער רבי זאל עוסק זיין אין תיקון עירובין וועט ער אוודאי האבען באלד א רפואה בתשח"י, ווי די גמרא זאגט: צריך שיערבנו בתוך חולי ישראל.

אויך איז מרומז אין די גמרא אז ווער עס וועט מאכען אן עירוב אין מען וועט לוחם זיין א קעגען איהן זאל ער זיך גארנישט דערשרעקען, ווייל א חכם דערשרעקט זיך נישט ער גלייבט אין הקב"ה, און ער ענפערט איהם ווי די גמרא זאגט דארט: ואומר "חכם בני ושמה לבי ואשיבה חרפי דבר" (משלי כ"ז). זאלסט זיי ענטפערען, איך בין גארנישט דערשראקען, פארקערט, ווי מען איר וועט מיך מצער זיין אלץ מער בשמחה וועל איך זיין, ווייל איך בין מיט הקב"ה, און ווער עס טשעפעט מיט מיר, שטשעפעט מיט הקב"ה, הקב"ה וועט זיך מיט איהם אן עצה געבען, ווי עס שטייט אין ספר קרבן שבת (פרק י"א - סוד עירובין ותחומין), וז"ל: **כשתיקן שלמה עירובין ונטילת ידים וראה השכינה התועלת שיצא לה מזה וללבה שהוא מ"ב**, מיד יצאה בת קול ואמרה אם חכם בני ישמח לבי גם אני. ר"ל מה שה"י בני חכם ותיקן זאת לזאת ישמח לבי"י שהוא שם מ"ב דאקרי לבי, וכו', עיי"ש. ידידכם הק"י שלמה ניימאן

### ב"ס"ד - קול מהיכל ה'

#### קניית רשות מועיל נגד המוחים והאינם מודים בעירוב

הננו בזה לפרסם שאם קונים רשות כדת ובהלכה מאת שר העיר, כמבואר בכל הפוסקים לעשות כן משום אותם שאינם מודים בעירוב, וגם בשביל אותם שמודים בעירוב.

**אגב, ברצוני לפרסם שלמי ג' עמודי העולם אשר כל בית ישראל נשען עליהם** (שאלות ותשובות ובחרת בחיים, מהגה"ק רבי שלמה קלוגער זי"ע בסימן קכ"ג, קכ"ו, ובשאלות ותשובות שואל ומשיב, ושאלות ותשובות מהרש"ם), **מועיל הקנין הנ"ל גם למקומות שנמצאים שם בני אדם שמוחים נגד העירוב ואין רצונם לזכות בו** (נפסק הנוכח לעיל מוסכם בכל האחרונים, וז"ל קרי בי רב הוא).

#### המתנגד לעירוב מצוה להחרימו ולנדונו בכל הקהילות,

#### וידונו אותו כדין זקן ממרא

עיין בשאלות ותשובות הרא"ש ז"ל (כלל כ"א) שרב אחד התנגד לתיקוני המבואות בעירוב, והתמרמר הרא"ש מאוד על זה עד שהחרימו ונידה אותו, וזה לשונו... אני מנדה אותך ואם היית בימי הטנהדרין היו ממיתין אותך וכו'... ומצוה לנדונו בכל הקהילות... וגם ידונו אותו למות כדין זקן ממרא כי אנו חייבים למסור נפשותינו על תורת האלקים ולבער עושה הרעה מקרבנו, עד כאן לשונו.

#### המתנגד לעירוב הוא חסר-דעה וינהגו בו נידוי

וכן כתב הרא"ש בתשובה אחרת, זה לשונו: הכתב ששלחת לי לאותו החסר-מוח וכו' ואם לא יחזור בו אני מורה שך את כל הקהל שנהגו בו נידוי באותו המשוגע... וירחיקוהו ויבדילוהו מעדת ישראל כי דבר זה צריך חיזוק שלא יבא כל שוטה חסר דעת לבטל תורת משה רבינו ע"ה וכו' (עד כאן דבריו הקדושים של רבינו הרא"ש ז"ל, עיין שם באריכות). ועיין שאלות ותשובות תשב"ץ הגדול (חלק ב', סימן ל"ז) על אנשים כאלו או שהם הדיוטות גמורים, או מינות נזרקה בו.

#### דעת תורה - ואזהרה חמורה - גזירות שבודים בני אדם

#### מעצמה הם היפוך דעת תורה

היות שטענות הבודים (אחד בעיר ושנים ממשפחה) שאין דעתם מסכמת להעירוב, מטרותיהם בשביל מכשולות שונות, הננו לגלות כאן דעתנו שזהו היפוך דעת תורה וחסרון ידיעה בדברי הפוסקים.

א) אין לנו רשות לגזור גזירות חדשות לאחר חתימת התלמוד (בית יוסף אורח חיים סימן י"ג, מגן אברהם סימן ש"א סעיף קטן נ"ח, מגיד משנה הלכות חמץ ומצה פרק ה', הרא"ש שבת פרק ב' סימן ט"ו, ריב"ש סימן רמ"א, פרי חדש סימן תנ"ג, תס"א, תס"ג,

בשולחן ערוך אורח חיים סימן ש"ג סעיף י"ח שבמקום רשות הרבים דאורייתא אסור לצאת ברחוב עם תכשיטין בשבת, והיוצא בשבת בשוגג חייב תטאת, ובמיד חייב סקילה. **קונטא קא:** כל גדולי ישראל מדור הקודם ומדורנו, פסקו שברוקלין דינו כרשות היחיד, ועל כן יכולים להלביש תכשיטין בשבת. (ראה ספר על מצות עירוב, חי אנכי לעולם, משנה הלכות, בית אב, חו' יהושע, ועוד עשרות ספרים על ה' עירובין שמביאים מאות פוסקים להלכה ולמעשה). וההולכים בשיטה שברוקלין הוא רשות הרבים, אסורים לטלטל מפתחות ותכשיטין וכו', אחד אנשים ואחד נשים, ואין שום היתר אפילו כשרוצים ללכת לבית הכנסת להתפלל, כי יש בזה איסור סקילה וכו'.

גם לפי שיטתם שברוקלין דינו כרשות הרבים דאורייתא, מה עם המנהג קבוע בכל תפוצות ישראל שמביאים ילדים לבית המדרש ביום השבת לברית מילה על ידי נכרי, ולפי שיטה החדשה שברוקלין הוא רשות הרבים, הרי שכל צדיקי הדור והרבינים פסקו שלא כהלכתא והכשילו את הרבים בענין חילול שבת של אמירה לעכו"ם, שאסור במקום רשות הרבים דאורייתא, וגם ידוע שהתנא האלקי כ"ק מרן רבינו הקדוש האדמו"ר מסאטמאר זי"ע הסכים לדבר שיביאו את הילדים לברית מילה ביום שבת קודש.

ולפי השיטה החדשה שברוקלין הוא רשות הרבים, נמצא שרבינו ז"ל פסק שלא כהלכתא חס ושלום וכאילו הכשיל את הרבים ארבעים שנה בחילול שבת קודש חו' וח"ו, היתכן לומר כן.

גם יוצא לפי השיטה החדשה (שיטת הצדוקים) שכל אלה שהוציאו תכשיטין ועוד, עליהם לשוב בתשובה על זה שחיללו שבת קודש במשך שנים הרבה לפי שיטתם.

ועל כן על כל אחד לדעת שהוא טעות מוחלט, כדי להסית את דעת בני אדם לשיטתם החדשה יש בה אפקודסות, ובאמת דין ברוקלין על פי הלכה כרשות היחיד גמורה לכל דבר מן התורה, כי יש כאן מחיצות הים ומחיצות בידי אדם, וחדש אסור מן התורה, כמו שכתב החתם סופר זצ"ל בצוואתו שחדש אסור מן התורה בכל עת ובכל מקום.

למען כבוד ה' וכבוד היהדות כולו יעזור ה' שגם הרחוקים יתנו אזון שקבת ויטו שכס אחד ללכת בדרכי אבותינו ורבותינו אשר לאורם נסע ונלך. ובגלל הדבר הזה יראה ה' בענינו לכוון בית חיינו ולהשיב שופטנו כבראשונה ויועצינו כבתחילה במהרה בימינו אמן.

**התאחדות תלמידי רבינו הקדוש זצוקלה"ה**

לכבוד חברי הבית דין מחברה "מחזיקי הדת" שליט"א:

... נא לכתוב לנו קצת הלכות ומראה מקומות בהלכות עירובין כי אני גר באיטליע, ואי אפשר לי לקבל הספרים האלו על מצות עירוב, משנה הלכות, חי אנכי לעולם, תיו יהושע, בית אב המבארים כל הלכות עירוב, ובוודאי שישנם הרבה אנשים בכל העולם שאין להם הספרים, על כן למצוה גדולה יחשב אם יצונו לנו כמה מראה מקומות בהלכות עירובין בקיצור או באריכות, איך שיש ביכולתכם, ותודה.

**תורה:** (שמות טו ה). **תרגום יונתן בן עוזיאל:** שם, **תלמוד בבלי:** שבת יד - עירובין כא; עירובין סו, עירובין סח, ביצה ט"ו; **תלמוד ירושלמי:** עירובין פ"ג ה"ב, **ובקרבן העדה:** שם, **ובפני משה:** שם, **שאלתות:** במשנה (שבת דל); **שאלתות** סימן ס"ג, ופרשת בעלולות סימן קכ"ב, **מדרש שלם טוב:** פרשת בשלח עמוד רי"ד, **מדרש לקח טוב:** מדרש לקח טוב פרשת בשלח, **תיקוני זוהר:** תיקון כ"ד, באר לחי רואי שם, תיקוני זהר בהקדמה, ר"פ כי צא, ר"ן; שבת ל"ד, **ר"ס ס"ח,** עירובין ס"ח, **מאירי:** עירובין צ"ט, **מרכי:** עירובין פרק הדר, **סמ"ג:** בהלכות עירובין, **טור:** או"ח סימן שצ"ה, **בית יוסף:** שם, **כסף משנה:** הלכות ברכות פ"א ה"א, **מגיד משנה:** הלכות עירובין פ"ו הכ"ד, **ב"ח:** שם, **פרישה:** סימן שצ"ה, **שולחן ערוך:** אורח חיים סימן שס"ו סעיף י"ג, **שולחן ערוך:** אורח חיים סימן שצ"ה סעיף א', **שולחן ערוך:** חושן משפט סימן קס"ב סעיף א', **טורי זהב:** ט"ו סימן שצ"ה ס"ק א', **פרי מגדים:** סימן ר"ס א"א ס"ק ג', **שולחן ערוך הרב:** סימן שס"ו סימן י"ח, **משנה ברורה (סעיף י"ג):** סימן שס"ו ס"ק ע"ח, **משנה ברורה (סעיף א):** סימן שצ"ה ס"ק א', **רבינו מהר"ם בר ברון:** מובא בשו"ת ר"י מיץ סימן ז', **קרבן נתנאל:** ה"א"ש: עירובין פ"ה סימן ט' סק"ל, **הלכות גדולות לר"י גאון:** הלכות עירובין פרק הדר, **רב נטרונאי גאון:** תשובות גאוני מזרח ומערב סימן כ"ו, **ספר הכוזרי:** מאמר שלישי אות נ, **נא,** **הרמח"ל בעל מסילת יוסים:** מובא בספר ירימ' משה להרמח"ל, **בעל שו"ת גנת ורדים:** שו"ת גנת ורדים, או"ח כלל ג' סימן כ"ב, **בעל שו"ת מים רבים:** שו"ת מים רבים סי' ל"ו, **הג"מ רבי יהונתן אייבשיץ:** ע"ח, **משנה מובא בספר יוחי יוסף פרשת חוקת, היעב"ץ:** סידור היעב"ץ, **מור קציעה** אורח חיים סימן שצ"ד, **הש"לה הקדוש:** מסכת שבת, **האר"י הקדוש:** שער הכוונות - ענין החריצות מני ידיו ורגליו בדיית ענין תערוכה, שער המצוות פרשת בשלח דרוש ג, **בעל קרבן שבת:** הג"מ רבי בצלאל זצ"ל

מסלוצק ופרעמיסלא. קרבן שבת פרק י"א - סוד עירובין ותחומין, **החי"ד א":** הרשב"ץ בתשובותיו חלק ב' סימן ל"ז, **בעל יסוד ושו"ש העבודה:** שער השמיני, שער העליון, **הג"מ רבי אברהם צבי לבוב זצ"ל מפרעשבורג:** (מובא בספר אלף כתב חלק ב' עמוד ר"א), **הג"מ רבי מרדכי בנעט זצ"ל אבדק"ק ניקלשבורג:** משה ליב כהן דיין דק"ק הנ"ל (הובא בקובץ כרם שלמה שנה כ"א קונטרס ו' אייר-סיון תשנ"ח), **בעל חתם סופר:** **חידושי חת"ס מסכת שבת דף י"ד ע"ב;** ח"י חת"ס מ"ט שבת דף י"ד ע"ב, **מש"ק חת"ס חתם סופר מפכ"מ,** (שו"ת חתם סופר חלק א' (ארו"ח) סימן צט ד"ה וע"ן עירובין), שו"ת מהר"ם צהלון הג"מ רבי יום טוב צהלון זצ"ל מצפת: שו"ת מהר"ט"ץ חלק א סימן רמ ד"ה זאת ועוד), שו"ת בית אפרים הג"מ רבי אפרים זלמן מרגליות זצ"ל מבראד; **בעל קיצור שלחן ערוך סימן צ"ד,** שו"ת מהר"א הלוי ח"יב סי' ק"ח, שו"ת אבן יקרה או"ח סימן ט"ו, **הג"מ רבי אברהם אלי' זצ"ל אב"ד בארנוב:** הקדמה לתיקון עירובין, **בעל בן איש חי:** בן יהודע שבת י"ד, שו"ת דברי חיים ח"יב סי' ל"ג, **ייטב לב פי' וישלח,** הג"מ רבי שלמה זלמן מווארשא זצ"ל בסי' חמדת שלמה, שו"ת **חידושי הרי"ם** או"ח סי' ד', **בעל בני יששכר:** ניומוקי או"ח סי' שצ"ד, המבלים בסי' סופה וסערה ע' קי"ח, שו"ת אבני נזר או"ח סימן רס"ו, שו"ת **חזון נחום** ח"א סימן מ"ב, שו"ת ישועות מלכו סימן כ"ה, **משמרת שלום** סימן כ"ד אות י', **דברי שלום** בחלק הגהות על חי' אדם, הג"מ רבי יצחק זעלוג זצ"ל אב"ד סאקולוב בעיתון **הקול קול יעקב** מווארשא תרס"ח, **ערוך השלחן** סימן שצ"ה ס"א, חו"מ סימן קס"ב, שו"ת **קרו לודז** או"ח סימן ק"ג, שו"ת **לחם שלמה** לשמחת תורה דרוש ע"ג, **חפץ חיים** זנגמא מדרכי אבי, עמוד ל"א או"ק י"ד, **החפץ חיים - חינו ופעלו,** שו"ת **מהרש"ג** סימן צ"ג, שו"ת **מהר"ם בריסק** מרשימותיו לשבת נחמו תרצ"ג - הובא בהקדמה לשו"ת **מהר"ם בריסק,** מנחת אלעזר ניומוקי או"ח סימן שצ"ד, **דרכי חיים ושלום** בהשמטות סי' תכ"ה, ספר **דברי מנחם** להגה"ק מסטראפקוב זצ"ל, **ליקוטי מהר"י** סדר התנהגות ערב שבת, הג"מ רבי יהושע לייב דיסקין זצ"ל ספר **עמוד אש** ע' פ"א, הג"מ רבי יעקב יוסף זצ"ל רב המכלל בני"י ספר **תקות זכרי,** סט, **ולאס תרנ"ה,** ברכת שלום אנטווערפן תר"צ, **קול קורא מהג"מ רבי יוסף צבי דושינסקי** זצ"ל גאב"ד ירושלים, **חזון חיים** חלק או"ח ק"ו השיעורים סי' ל"ט אות ה', ספר **מעשי איש ח"א** ספר אורחות רבינו ה' עירובין, **קהלת יעקב הסטייפלער** אורחות רבינו ה' עירובין, **בעל מנחת יצחק** הג"מ רבי יצחק יעקב ווייס זצ"ל גאב"ד הבד"ץ עדתה החרדית בעיה"ק ירושלים ת"ו, בענין עירובין בעיר גראסוורדין, שו"ת **מנחת יצחק** חלק א סימן נט, **בעל חלקת יעקב** הג"מ רבי מרדכי יעקב ברייש זצ"ל אב"ד ציריך שו"ת חלקת יעקב או"ח סימן קע"א, שו"ת חלקת יעקב חלק או"ח.

**גילוי דעת אודות העירוב בשכונת וויליאמסבורג למען האמת**

בקשר למה שפירסמנו שיטת רבינו הקדוש מרן אדמו"ר מסאטמאר זצלה"ה, שהסכימה דעתו בהסכמה מלאה לתקן עירוב בשכונת וויליאמסבורג, כמו שעשו אבותינו הקדושים בעריהם, ויש לנו על זה עדות מלאה למשמשו בקודש הרב החסיד המפורסם הר"ר יוסף אשכנזי ז"ל, נאמן ביתו של רבינו זצ"ל, כמו שכתב במכתב שנדפס בעתון "תורה וועלט" של חודש טבת, ועוד עדים נאמנים על זה, וכעת ראינו קול קורא מאיזה רבנים שכתבו להיפוך.

**דעת כ"ק אדמו"ר מסאטמאר זצוק"ל אודות עירוב וויליאמסבורג**

למען האמת אין כאן שום סתירה, כי בשנת תש"ך, כאשר הציננים עם מנחם מענדל כשר בראש, ומר' לאם שהוא הראש של ישיבה יוניווערסיטי (שאגב, בין תלמידיו נמנה ר'... שהוא המתנגד היחיד של העירוב, וזה פירו'), גם היה שם רב אחד שבבית הספר שלו לומדים תערוכות ילדים וילדות רח"ל, וכדומה, ואז בשנת תש"ב רצו הציננים לעשות עירוב לניו יארק רבתי מכל סביבותיה, ואז שמרבו שהתנגד רבינו זצ"ל לזה, כדי שהם לא יהיו ח"ו בעלי הבתים על העיר ועל העירובין, ולחס נגד העירוב שלהם, כי סבור היה שציננים כופרים אין להם להתערב בשום ענין הנוגע ליהדות, אבל מעולם לא אמר שאין לעשות עירוב בעיר גדולה.

אדרבה, כאשר הגאון ר' דוד קליין זצ"ל בעל מחבר ספר ארו הלבנון, פסק שאסור לנשים להוציא תכשיטין בשבת קודש מכיון שכתב בשולחן ערוך שאין לנשים לצאת עם תכשיטין במקום שיש רשות הרבים, הגיב על זה כ"ק מרן אדמו"ר מסאטמאר זצ"ל, שברוקלין אין לו דין רשות הרבים.

ואז כאשר הגאון ר' דוד קליין הנ"ל הרעיש אצל אסיפת התאחדות הרבנים בדבר זה, יצאו כל הרבנים נגדו ואמרו שמוות להוציא תכשיטין כי אין כאן רשות הרבים דאורייתא. ובאסיפה ההיא נכתו כל זקני הרבנים בימים ההם, כהגה"צ משאפראן זצ"ל והגה"צ רבי יונתן שטייף זצ"ל, ועוד.

אבל כשש עשרה שנה אחר כך, בשנת תשל"ו, כאשר סיפרו לבי"ק רבינו הקדוש זצ"ל מסאטמאר שיש רבנים המתאחדות הרבנים שרוצים לעשות עירוב בווייליאמסבורג, הגיב על זה כ"ק רבינו זצ"ל בשמחה רבה וצויה למשמשו בקודש הרב ר' יוסף אשכנזי ז"ל לנדב שלש מאות דאלאר למען העירוב, ואם כן אין כאן שום סתירה בדעת רבינו זצ"ל, ואילו אלו דברי אלקים חיים, וכמה עמוקים דברי רבינו ז"ל.

**הלכה כפוסק אחרון:** אבל כאשר רוצים למקץ את האמת ורואים בכאן סתירה, הרי כלל גדול בידינו מכל הפוסקים שההלכה כפוסק האחרון (וע"ן שדי חמד, כללי הפוסקים), וכידוע שכ"ק רבינו ז"ל אמר

כן אחר כך, שיעשו עירוב, כמו שפירסמתי בשעתו בחייו של רבינו הקדוש זצ"ל בעתון "די תורה וועלט", ובקובץ "המאור", בעתון "דער איד" ובדושותי בדברים, גם אחי הרב הגאון הצדיק מוה"ר שלום קרוי שליט"א בעל מחבר ספר דברי שלום על די חלקי שולחן ערוך, כתב כן בהסכמתו, ודבר זה היה מפורסם אצל כל אחד בלי שום פקפק, ובחדשים האחרונים לא דיבר אף רב או בעל הבית אחד נגד העירוב, אבל אם מערבים פאליטיק עם גיאומטריקה ומחלוקת, אז בודאי יש מעורר רחמנא ליצלו, ודי למי שרוצה להודות על האמת. הק' אשר אנשיל קרוי אבדק"ק ראצפערט, בעל מחבר ספר בירור הלכה

**ועד העולמי למען קדושת שבת ועירובין**

**העומד תחת פיקוח בית דין מיוחד**

**למען תיקון העירובין בכל העולם כולו**

228 - 5363 - 228 - 5363 YAADEIREVIN@YAHOO.com TEL: (718)

**מודעה רבה לשבת! שבת שמו של הקדוש ברוך הוא!**

הן גלוי וידוע שמצות עירובין נתנה על ידי שלמה המלך עליו השלום, למען להציל את בני ישראל מחילול שבת קודש ביודעים ובלא יודעים, ותודה להשם יתברך שמו שרק פה במדינת אמעריקא בלבד, כבר ישנם קרוב ל' מאות עירובין שתיקנו בכל רחבי המדינה.

וכל לב מבין יבין, שכדי לקיים מצוה הזאת בכל פרטיה ודקדוקיה- וכל בלי שום משכול, צריכין להעמיד על זה משגיחים, שישגיחו עליהן בתמידים כסדרן בהשגחה מעולה. ודבר זה עולה בהוצאות מרובות למאד. והחוש מעיד, שהרבה מקומות וקהילות קודש בישראל, נמנע היכולת לתקן עירובין מחמת חסרון כס'. אי לזאת ישבנו באסיפה שהתקיימה בהשתתפות רבנים גדולים ועסקנים נמרצים, ויצאה מאתנו החלטה כדלהלן:

א. בכל עיר ועיר, קהילה וקהילה יקבעו שבת מיוחד למען עריכת מגבית אפייע"ל לטובת תיקוני ופקוחי העירובין, ולמען הצלת שמירת שבת קודש החובה מוטלת על כל אחד ואחד לישא בעול ולהשתתף בהוצאות העירוב אשר בעירו.

ב. בכל עיר ועיר מוטל על כבוד הרבנים הגאונים שליט"א להכריז על מגבית ה"ל", וגם להשתדל אצל המתפללים שיחיו, שיתרמו את תרומתם ביד רחבה ורוח נדיבה, כדי ה' הטובה עליהם, ויתקנו עירובין בעירם.

ג. וכן על כבוד הרבנים הגאונים שליט"א למנות לזה שני גזברים (כדין גזברי וגבאי צדקה) בעירו, שיהיו אנשים חשובים ונאמנים לה' ולתורתו. והם יתעסקו בדבר המגבית, לגבות את כסף התרומה. ואת הכסף הנגבה, ליד הרב ומורה דקהלתם.

ד. בטוחים אנחנו, שכבוד הרה"ג שליט"א, יכירו וידעו את גודל הנחיצות והחיוב של תיקון עירובין, וישתדלו וירבו פעלים למען להוציא את הדבר מכאן אל הפועל, למען להציל את הרבים ממכשולות חילול שבת קודש.

ובזכות שמירת שבת קודש כהלכתה יצילנו ה' מכל צרה וצוקה, ונזכה לגאולה שלימה בקרוב, כאמרם ז"ל אלמלי שמרו ישראל שתי שבתות מיד נגאלין.

נ.ב. הנני מוכנים לעמוד לעזרת סדורי המגבית, וגם לשלוח חומר של ספרים, קונטרסים וחיבורים ומודעות המדברים מענין זה, בלשון הקודש, אידיש, אנגליש, ספרדית, ופארטוגזית.

**ועד העולמי למען קדושת שבת ועירובין**

**העומד תחת פיקוח בית דין מיוחד מען תיקון**

**העירובין בכל העולם כולו**

228 - 5363 - 228 - 5363 YAADEIREVIN@YAHOO.com TEL: (718)

**מעמבערשיף קארט**

כבוד הרבני וכי' מו"ה.....נ"י עיר.....מדינה.....טלפון.....  
קיבל על עצמו להיות מעמבער חלק בהוצאות העירובין בעירו על ידי נדיבת לבו הטוב ליתן צדקה בסך:

\$18.000.....\$10.000.....\$5.000.....\$3.600.....\$1.800.....  
\$1000.....\$500.....\$360.....\$180.....\$100.....\$72.....\$54 -  
(דאלער לשכוע - לכל השנה).....\$36.....\$18.....\$10.....\$5.....

בזכות מצות עירובין ושמירת שבת קודש שהוא שמו של הקדוש ברוך הוא, יתברך הוא (ומשפחתו) בהרבה נחת ושמחה, ברכה והצלחה בכל מעשי ידיו, רפואות וישועות, ויבצל מכל צרה וצוקה, וטוב לו כל הימים שלה.

חתימת הרב.....גי'זכר א'.....גי'זכר ב'.....

**ליקוטים מספר הקדוש על מצות עירוב** (במחשבים איי"ה)  
הנה לפנינו ליקוט ותמצית דברי רבותינו שנמסר לנו מסיני ומנהג אבותינו התנאים והאמוראים הקדושים ומגדולי הראשונים והאחרונים, בקיצור נמרץ, למען ירוץ כל הרואה בהם וישקיף השקפה לטובה שהשקיפו עליה רבותינו ז"ל עד כמה שקדו על מצות תיקון עירובין בישראל.

כל מצוה שאין לה דורש ואין מי שיבקש אותה תדרשנה. לפי שהיא כמת מצוה, ומצוה שאין לה רודפים, רדוף אחריה לעשותה שהמצוה מקטרגת ואומרת כמה גרועה אנכי שנתעלמתי מכל וכל... (ספר חסידים אות ק"ה)

1. **כסף משנה:** לכך יש לומר דתלתא גווייני ניהו חובה ואינה חובה ודבר הרשות ונטילת ידים ושחיטה הם דברי הרשות שהרי אפשר לו שלא לאכול בשר ולא דבר שיצטרך נטילת ידים אלא פירות או ירקות, אבל עירוב אף על פי שאינו חובה מצוה עליו לעשות עירוב שמא ישכח ויוציא, ולא תיקשי לרבינו מעל הטבילה דמילתא דרשות היא לא ליטבל ולא ליתיהר ואע"ג דחייב אדם לטהר עצמו ברגל לאו חיוב גמור הוא אי"נ דלא רצו חכמים לשנות הברכה שלש פעמים בשנה מבכל השנה... (כסף משנה הלכות ברכות פ"א הי"א)

2. **מגיד משנה:** לפי שידוע שדבר תורה מותר להוציא מן הבתים לחצרות ולמבואות בלא שום עירוב וחכמים אסרו זה גזרה משום הוצאה מרשות היחיד לרשות הרבים והתירו על ידי עירוב וא"נ מברכין וצונו לומר שאין אנו רשאים לטלטל בלא עירוב וצונו שכשנרצה להוציא מן הבית לחצר שנערב והרי זה כמצות נטילת ידים ושחיטה וכיוצא בהן... ולא עוד אלא שבחצרות על ידי עירוב נעקר לגמרי איסור של דבריהם להוצאת הבתים. (מגיד משנה הלכות עירובין פ"ו הכ"ד)

3. **ב"ח:** מצוה לחזר וכי' כלומר אף על גב דבעירובי חצירות ושתופי מבואות מערבין אפילו לדבר הרשות מכל מקום מצוה לחזר אחריהם כדי שלא יגיעו לידי איסור טלטול בחצר ובמבוי. (ב"ח שם)

4. **פרישה:** מצוה לחזר אחר עירובי חצרות בין אחר שיתופי מבואות וכי', במה שכתוב כאן מצוה לחזר פי': אותה מצוה לצורך הנאתו כדי לטייל או להביא צורכי אכילתו וזה מצוה כמי"ש וקראת לשבת עונג, ומכל מקום אותה מצוה היא בשביל הנאתו וכי'... (פרישה סימן שצ"ה)

5. **שולחן ערוך:** מצוה לחזור אחר עירובי חצרות. (אורח חיים סימן שס"ו סעיף י"ג).

6. **שולחן ערוך:** מצוה לחזור אחר שיתופי מבואות ומברך עליו על מצות עירוב, ואומר בזה השיתוף יהיה מותר לכל בני המבוי להוציא ולהכניס מחצירות למבוי בשבת וכי'. (אורח חיים סימן שצ"ה סעיף א')

7. **שולחן ערוך:** בני מבוי כופין זה את זה לעשות לחי וקורה למבוי. (חושן משפט סימן קס"ב סעיף א')

8. **טורי זהב:** מצוה לחזור כו', דלא יבא לידי איסור טלטול. (ט"ז סימן שצ"ה ס"ק א')

9. **פרי מגדים:** דודאי עירובי חצרות שבות הוא ומשום מצות כבוד שבת שלא יהיו ידיו אסורות מלהוציא ולהכניס התירו בין השמשות... (פרי מגדים סימן ר"ס א"א ס"ק ג')

10. **שולחן ערוך הרב:** מצוה לחזור אחר עירובי חצירות כדי שלא יבאו לטלטל באיסור וצריך לברך עליו אשר קדשנו במצותיו וצונו על מצות עירוב כמו שצריך לברך על כל מצות של דבריהם. (שולחן ערוך ערב סימן שס"ו סימן י"ח)

11. **משנה ברורה** (סעיף י"ג): מצוה לחזור אחר עירובי חצרות, כדי שלא יבואו לטלטל באיסור. (סימן שס"ו ס"ק ע"ח)

12. **משנה ברורה** (סעיף א'): מצוה לחזור וכי': פן ישכחו ויבואו לידי איסור טלטול. (סימן שצ"ה ס"ק א')

13. **רבינו מהר"ם בר ברוך:** (לענין צרכי העיר) יואמר אחרי רבים להטות, כמו שמסכימים הרוב, אף על פי שהמיעוט המתנגדים נראה יש להם טענותיהם חזקות, הרי הם בטלים ברוב, ואין שומעין להם כמו שאין שומעין אם טענו לא נכניס אורחים, לא נחלוק צדקה וכי', וכן לענין לחי וקורה, אם טען למה אתן לתקנס כדי להכניס ולהוציא בשבת, אני איני רוצה להכניס ולהוציא, או אני צריך להכניס ולהוציא, או לכולנו אין צורך לנו כ"כ בתקנה זו וכי'... אלא כופין זה את זה". (מובא בשו"ת ר"י מינץ סימן ז')

14. **קרבן נתנאל:** הרא"ש: ולא מסתבר כלל למיזל לחומר בתרי לישני לענין עירובין, וכן כתב ר"מ ז"ל, ונראה כלישנא קמא

דבשל סופרים אפילו בעלמא הלך אחר המיקל וכל שכן בעירוב  
שאינו לו עיקר מן התורה שהלכה כדברי המיקל בעירוב. **וכתב  
הקרבן נתנאל:** דהלכה כדברי המיקל בעירובין **"ונראה מכאן  
דהלכה כדברי המיקל אפילו בפלוגתת הפוסקים"** עכ"ל. (קרבן  
נתנאל עירובין פ"ה סימן ט"ו סק"ל)

15. **הלכות גדולות לר"י גאון:** **"וצריכא מתא למיעבד לה עירוב  
הדר הדנא (פי' סחור סחור) בחבלים או בצורת הפתח"**. (הלכות  
עירובין פרק הדור)

16. **רב נטרונאי גאון:** **"תימא גדולה תמהני בדבר זה, חכמים  
גדולים שכמותכם, בעלי תורה, מדקדקים בדבר הלכה כו', מפני  
מה אין אתם מערבין עירובי חצרות כדאמר ליה רבא בר רב חנן  
לאבבי (עירובין סח). מבואה דאית בה תרי גברא ברברי כרבנן, לא  
ליהוי ליה עירוב ולא שיתוף?"** (שם) **מהא שמעינן דלא מבעי ליה  
לצורבא מרבנן למידר במבוי וחצר שאינה מעורבים.** (תשובות  
גאון מזרח ומערב סימן כ"ו)

17. **ספר הכוזרי:** החכם החבר ר' יצחק הסגרי זצ"ל. אמר  
הכוזרי... אבל נשאר לי לשאול אותך בעירוב, והוא קלות במצות  
השבת, איך יתיר מה שאסרו הבורא בתחבולה ההיא הנקלה  
והפחותה. אמר החבר: חס ושלוס שיסכימו המון חסידים  
וחכמים על מה שיתיר קשר מקשרי התורה, אך הם מזרזים  
ואומרים עשו סייג לתורה, ומן הסייגות שסייגו שאסרו ההוצאה  
וההכנסה מרשות היחיד לרשות הרבים ובהפך, מה שלא אסרה  
התורה, ואחר כך כלכלו בסייג ההיא גלגול להרוחה, כדי שלא  
תחשב לעמל השתדלותם בתורה, ושהיה ריוח לבני אדם  
בהשתמשם, ולא יגיעו אל הריוח ההוא אלא ברשות, והרשות הוא  
עשות העירוב, כדי שתהיה הכרה בין המותר לגמרי ובין האסור  
ובין הסייג. (ספר הכוזרי מאמר שלישי אות נ, נא)

18. **הרמח"ל בעל מסילת ישרים:** הגה"ק רבי משה חיים לוצאטו  
זצ"ל - מתוך מכתב לרב הר"י בסאן, בו מגלה לו שורש נשמתו,  
וז"ל: ההר הגדול ירום ונשא, פנת יקרת אבן הראשה, נר"ו. -  
פניני אמרותיו, אמרים נעימים מליאים חכמה והשכל, ראיתי  
ואשמח מאד, כי כאיש גבורתו, לתפוש מגן ולהוריק חרב לקראת  
מתקוממים על האמת ועל השלוס ולתור מנוחה אל עם ה',  
וכאשר צוני עשיתי, ולא אחרתי... ועל אשר חפץ כ"ית שאכתוב לו  
על עניניו, בקיצור אומר לו, כי הלא כבר הודעתו לכ"ית איך שרשו  
מרי"בן, כן יוסף ונתגלגל על הוצאה מרשות לרשות בשבת, ועיי"ן  
נתקן בתקנו תיקון העירוב פה פאדובה העיר... יחנני לשלוח  
העתק כתב רבני ויניציאה לכ"ית מיד בלי עיכוב. - שותה בצמא  
דבריו, - משה חיים לוצאטו. - פאדובה, יום א' ח"י לחודש שבט  
הת"ץ. (מובא בספר ירים משה להרמח"ל). (המשך יבוא בעזרי"ת)

## בו יבואר העונשים הנוראים הכאים על האדם

### המבזה תלמידי חכמים

**שלא חרבה ירושלים אלא בשביל שביזו בה  
תלמידי חכמים. וכל המבזה תלמידי חכמים נופל  
בגיהנם, ונידון בצואה רותחת, ואין רפואה למכתו,  
והוא מוחרם מן השמים.**

### לא חרבה ירושלים

### אלא בשביל שביזו בה תלמידי חכמים

מספר שמירת הלשון ח"א - שער הזכירה פרק ט"ו לחפץ חיים זצ"ל

### בו יבאר גדל ענש החולק עם רבו:

והנה עון המחלקת הוא אפלו אם חולק עם אדם השונה לו  
במעלה, וכל שכן, חס ושלום, אם הוא חולק עם תלמיד חכם  
אפלו איננו רבו, וכל שכן אם הוא רבו, בודאי גדול עונו  
ונכפלה רעתו. כי ידוע שדרך בעלי המחלקת לבזות בדברים  
לצד שפונדס, וידוע גדל ענשו של המבזה תלמיד חכם מהמה  
שאמר בחלק, ונפסקו כן ב"ורה דעה בסימן רמ"ג סעיף ו',  
שהמבזה תלמיד חכם הוא בכלל (במדבר ט"ו ל"א), "כי דבר  
ה' בזה וכו' הכרת תפכת הנפש ההיא עונה בה". (ואפלו  
בזמננו, אם הוא רק ראוי להורות ויגע בתורה - נקרא תלמיד  
חכם, והמבזה אותו, אפלו בדברים בעלמא, ואפלו שלא  
בפניו, עון פלילי הוא, וחיב נדוי על זה כדאיתא ב"ורה דעה  
(בסימן רמ"ג ס"ז ובסימן ש"ל"ב) ב"ש"ך סעיף קטן ט"ח), וגם אין  
לו רפואה למכתו עבוד זה. כדאיתא (בשבת ק"ט ע"ב), אמר  
רב יהודה אמר רב, כל המבזה תלמיד חכם - אין לו רפואה  
וכו'. וגם חרבן ירושלים היה עבוד זה המטא כדאיתא שם.

לא חרבה ירושלים, אלא בשביל שבזו בה תלמידי חכמים,  
שנאמר (דברי הימים ב' ל"ו ט"ז), "ויהיו מלעבים במלאכי  
האלהים ובזוים דבריו ומתעטעים בגבאי עד עלות חמת ה'  
בעמו עד לאין מרפא". עוד אמרנו בבבבכות (י"ט), אמר ר'  
יהושע בן לוי, כל המספר אחר מסתן של תלמידי חכמים -  
נופל בגיהנם, שנאמר וגו'.

עוד אמרנו (בסנהדרין ק"י), אמר רב חסדא, כל העושה  
מריבה על רבו, (פרוש, שגורם בהמשכת דבריו, שגם אחרים  
יחלקו על רבו) כחולק על השכינה שנאמר (במדבר כ"ו ט'),  
"בהצתם על ה'". אמר רב חסדא בר חנינא, כל העושה מריבה  
עם רבו, כאילו עושה עם השכינה שנאמר (במדבר כ"ו י"ג),  
"המח' מי מריבה אשר רבו בני ישראל את ה'". עוד איתא שם  
בהאי ענינא, אמר ר' חנינא בר פפא, כל המתנעם על רבו,  
כאלו מתנעם על השכינה שנאמר וגו'. אמר רב אבהו, כל  
המהרהר אחר רבו, כאילו מהרהר אחר השכינה, שנאמר וגו'.

וד' מדרגות דקחשיב הגמרא למטה להורות לנו, דאפלו  
ההרהר לכד הוא גם כן אסור גדול: ומה נאילו האנשים,  
שנקל בעיניהם לחלק על הרב והבית דין שבעיר ולבזותם,  
ואינם חרדים מהענש הגדול המענד לבוא עבור זה לעולם  
הבא, כמו שבארנו, וגם בעולם הזה לא יצילו מן השפטים  
הרעים עבוד זה. בא וראה, מה דאיתא במדרש בבה פרשת  
פנחס על הפסוק (ויקרא י"ט ל"ב), "והדרת פני זקן" שהיא  
קאי על חכם כדאיתא בקדושין (דף ל"ב ע"ב) וזה לשונו,  
ואיזה הדור שאמרה תורה "והדרת"? שלא יעמד במקומו ולא  
ישב במקומו ולא יהא סותר דבריו וכו', שכל מי שאינו נוהג  
דברו כל המדות אלו, נקרא רשע לפני המקום, ותלמודו  
משתכח, ושנותיו מתקצרות, ולבסוף הוא בא ליד עניות,  
שנאמר (קהלת ח' י"ג), "וטוב לא יהיה לרשע ולא יאריך  
ימים בצל אשר איננו ירא מלפני אלהים", עד כאן לשון  
המדרש. והנה המדרש אירי אפלו אם אינו מהדרו כראוי, וכל  
שכן אם הוא ממשיך עליו מחלקת מאנשי עירו בודאי יענש  
בכפלים. ולפלא גדול על בעל המחלקת, הלא אם אחר יפגע  
מעט בבנו אפלו שלא במתכוון, מפוי לפידיים יחלכו עליו, וכל  
שכן אם יזיק לו בכונה ונפול על יד זה למשכב, אף שנתרפא,  
יפרסמו לאיש אכזרי בעיני הכל עבור זה, ולא ישקט ולא  
יזיח עד שיגמל לו כמעשהו וכלבו ינקט עליו עבור זה שואה  
נצח. וכשהוא בעצמו מביא כל הצרות על בניו עבור זה,  
ואפשר שימיתו גם כן, חס ושלום, וכמו שכתבנו למעלה  
בפרק ט"ו בשם המדרש, שאפלו יונקי שדים יענשו עבור זה  
החטא (ובהאי גוונא איתא בתנא דבי אליהו פרק כ"א), לא  
יחוס עליהם כלל, ואדרבה דרך מדתו, שרומם לאנשי ביתו  
שיחזיקו עמו במחלקתו, כעין שמצינו בדתו ואבירם, שיצאו  
נצבים פתח אלהיהם הם ונשיהם ובניהם וטפס. והרי זה כמו  
שאמר הכתוב (ירמיה ד' י"ח), "הבנים מלקטים עצים  
והאבות מבערים את האש", אין זה כי אם שהיצר הרע מסמא  
את עיניו ושם לפניו כל הבורות והפחיתים לעמק שנה.

עוד בא אחי ואראן גדל כח היצר שיש במדת הנצחון,  
שכשנכנס בעמק המחלקת, אז אף אם יראה בעיניו שהולך  
בדרך חשך ואפלה וירד לגיהנם על ידי זה, אף על פי כן הוא  
מתרצה יותר לילך בעמק שאול לא יחשך מן המחלקת.  
וירצה היא להם מין יצר הרע הזה מאביהו דתו ואבירם, הם  
הם אביהו של כל בעלי המחלקת, והם אמרו כן בפרוש  
כדאיתא במדרש רבה פרשת קרח, שאמר, הרי אנו מעמידין  
דברינו, ואין אנו עולין מדינה של גיהנם (פרוש), אף שאין אנו  
עולין אף על פי כן אנו מעמידין דברינו. על כן חוס, אחי,

וחמל על נפשך ונפש בניך ובנותיך וזמנע עצמן מהמחלקת:  
ואפלו אם כבר נכנס בענין המחלקת וקשה לו להפריד משאר  
חבריו בזה, אף על פי כן יראה בכל כחותיו לסלק עצמו  
מהם, וכמו שעשה און בן פלת, שהיה מתחלה בעצה אחת עם  
הבעלי מחלקת, כמו שכתוב בתורה, ולבסוף נשתמם מהם  
כמו שאמר בפרק חלק, ולכן לא נענש בבא עת פקדתם. ולא  
ישמע לדברי היצר הרע ושענותיו, שמסיתו כי לכוז  
יהיה לו אם יפסיק באמצע ולא יגמר הנצחה, כי מוטב לאדם  
שיכסף בעלמא הדיו לפני איהו אנשים יחידים, ולא יכסף  
בעלמא דאחי לפני כל הפמליא של מעלה. ואמר חז"ל  
(עדות פרק ה'), מוטב לאדם שיקרא שוטה כל ימיו, ואל  
יהיה רשע שעה אחת לפני המקום. עכ"ל.